

Taflen ffeithiau

Hawliau gofalwyr yn y gwaith

Mae ymdopi gyda gwaith a gofalu yn gallu bod yn rhywbeth heriol iawn i gyflogeion. Mae'r daflen ffeithiau hon yn cynnig crynodeb syml o hawliau statudol pob gofalwr.

Mae'n berthnasol i bobl sy'n byw yng Nghymru, Lloegr, yr Alban a Gogledd Iwerddon.

Yr hawl i ofyn am drefniadau gweithio hyblyg

Mae gan bob cyflogai yr hawl i ofyn am drefniadau gweithio hyblyg ar ôl iddynt weithio 26 wythnos (chwe mis) i'r un cyflogwr, ar yr amod nad ydynt eisoes wedi gwneud cais am drefniadau gweithio hyblyg yn ystod y 12 mis diwethaf.

Dylid gwneud ceisiadau am drefniadau gweithio hyblyg yn ysgrifenedig a dylent gynnwys manylion y patrwm gwaith diwygiedig y maent yn ei geisio, sut y gallai hyn effeithio ar y busnes yn eu barn nhw a sut y maent yn credu y byddai modd delio gyda hyn. Dim ond un cais a ganiateir mewn blwyddyn.

Rhaid bod gan gyflogwyr reswm busnes cadarn dros wrthod unrhyw gais.

Enghreifftiau o drefniadau gweithio hyblyg:

- gweithio gartref
- gwneud gwaith rhan-amser
- gweithio oriau cywasgedig
- gweithio oriau cyfnodol
- gweithio oriau blynyddol
- gweithio yn ystod y tymor ysgol
- oriau gweithio hyblyg
- gweithio sifftiau
- trefniant rhannu swydd

Yr hawl i gael amser i ffwrdd mewn argyfwng

Mae gan bob cyflogai yr hawl i gael amser 'rhesymol' i ffwrdd o'r gwaith i ddelio ag argyfwng neu fater annisgwyl sy'n ymwneud â dibynnydd. Gallai'r rhain fod yn bartner, yn blentyn neu'n rhiant, neu'n rhywun sy'n byw gyda'r cyflogai fel rhan o'u teulu – gallai eraill sy'n dibynnu ar ofalwr am help mewn argyfwng fod yn gymwys hefyd. Bydd yr amser i ffwrdd yn amser di-dâl oni bai bod y cyflogwr yn fodlon rhoi amser i ffwrdd gyda thâl fel hawl gytundebol.

Enghreifftiau o argyfyngau

- trefniadau gofal yn dioddef amhariad neu'n methu
- os bydd dibynnydd yn mynd yn sâl neu'n cael damwain
- digwyddiad sy'n cynnwys plentyn yn ystod oriau ysgol
- marwolaeth dibynnydd
- er mwyn gwneud trefniadau dros y tymor hwy ar gyfer dibynnydd sy'n sâl neu wedi cael eu hanfu (ond nid er mwyn i'r cyflogai ddarparu gofal hirdymor eu hunain)

Diogelwch rhag gwahaniaethu

Yng Nghymru, yr Alban a Lloegr, os bydd rhywun yn gofalu am rywun sy'n oedrannus neu'n anabl, mae'r gyfraith yn nodi – dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 – eu bod yn cael eu diogelu rhag aflonyddu neu wahaniaethu uniongyrchol oherwydd eu cyfrifoldebau gofalu.

Yng Ngogledd Iwerddon, caiff gofaluwr eu diogelu dan y Ddeddf Hawliau Dynol ac Adran 75 Deddf Gogledd Iwerddon, sy'n mynnu bod cyrff cyhoeddus yn hyrwyddo cyfle cyfartal i ofalwyr. Mewn rhai achosion, efallai y bydd gan ofalwyr hawliau dan ddeddfwriaeth gwahaniaethu ar sail rhyw ac anabled.

Yr hawl i gael absenoldeb rhiant

Os bydd cyflogai wedi gweithio i'r un cyflogwr ers 12 mis ac maent yn gyfrifol am blentyn dan 18 oed, mae ganddynt yr hawl i gael 18 wythnos o absenoldeb fesul plentyn, y mae'n rhaid ei gymryd erbyn pen-blwydd y plentyn yn 18 oed. Mae'r amser i ffwrdd hwn yn amser di-dâl oni bai bod y cyflogwr yn fodlon rhoi amser i ffwrdd gyda thâl fel hawl cytundebol.

Am ragor o wybodaeth am hawliau gofaluwr yn y gwaith, trowch at carersuk.org/work.